

Institutionen för **handel och företagande**

TENTAMEN

Kurs: **Arbetsmarknad och samhällsekonomi**

Examinationsmoment: **Tentamen**

Kurskod: **NA120G**

Högskolepoäng för examinationsmomentet: **6**

Datum: **26/10 2023**

Tentamenstid: **14:30-19:30, 5 h**

Ansvarig lärare: **Helena Nilsson**

Berörda lärare: **Helena Nilsson och Lars Pettersson**

Hjälpmedel/bilagor

Högskolans miniräknare.

Övrigt

Upplägg: 10 flervalsfrågor (20 poäng) + 7 övriga frågor (80 poäng)

Rätt svar på en flervalsfråga ger 2 poäng. Fel svar ger 0. Inga minuspoäng kan alltså fås.

- Anvisningar
- ☐ Ta nytt blad för varje lärare
 - ☐ Ta nytt blad för varje ny fråga
 - ☒ Skriv endast på en sida av papperet.
 - ☒ Skriv namn och personnummer på samtliga inlämnade blad.
 - ☒ Numrera lösbladen löpande.
 - ☒ Använd inte röd penna.
 - ☒ Markera med kryss på omslaget vilka uppgifter som är lösta.

Poänggränser

Maxpoäng: 100

Betygsgränser: E (60%), D (65%), C (70%), B (80%), A (90%)

Skrivningsresultat bör offentliggöras inom 18 arbetsdagar

Lycka till!

Antal sidor totalt 11

Flervalsfrågor (20 p)

Välj *ett* av alternativen i följande flervalsfrågor:

- 1) Marginalkostnaden...
 - a) ...beräknas som förändring av fast kostnad / förändring av kvantitet
 - b) ...beräknas som förändring av rörlig kostnad / förändring av kvantitet
 - c) ...stiger inledningsvis
 - d) ...är kostnaden av att köpa ytterligare en vara

- 2) Sambandet mellan arbetslöshet och vakanser illustreras bäst med...
 - a) ...Phillipskurvan
 - b) ...Beveridgekurvan
 - c) ...Keyneskurvan
 - d) ...Friedmankurvan

- 3) Vilket av följande stämmer?
 - a) När priset på en valuta stiger säger man att den deprecierar
 - b) När priset på en valuta faller säger man att den apprecierar
 - c) Växelkursen är priset på en valuta
 - d) En stark valuta betyder att exportindustrins konkurrenskraft förstärks

- 4) Vilket av följande är *inte* korrekt gällande utbildningspremien (samma som utbildningslönepremie):
 - a) Ökad marginalsatt höjer utbildningspremien
 - b) Utbildningspremien är den extra lön man kan erhålla genom att utbilda sig mer
 - c) Ökat utbud på utbildad arbetskraft sänker utbildningspremien
 - d) Små inkomstskillnader minskar utbildningspremien

- 5) Tabellen nedan visar hur många arbetare (första kolumnen) ett företag behöver för att producera ett visst antal enheter (andra kolumnen) på kort sikt. Varje arbetare har en lön på 100 kr och företaget har en fast kostnad på 2000 kr oavsett produktionsnivå. Vad blir företagets styckkostnad om man väljer att anställa 3 arbetare? Välj ett av nedan alternativ.
 - a) 19,67
 - b) 14,38

- c) 30,4
d) 300

Arbetare	Produktion
0	0
1	50
2	120
3	160
4	200

6) Riksbanken bedriver restriktiv penningpolitik om den...

- a) ...minskar reservkraven på bankerna
b) ...kräver högre säkerhet från bankerna
c) ...säljer statsobligationer
d) ...ökar penningmängden

7) Vilket av följande marknadssituationer innebär att ett enda företag är prissättare?

- a) Fri konkurrens
b) Oligopol
c) Monopol
d) Kartell

8) Tabellen nedan anger Gini-koefficienten för olika länder. Vilket land är mest jämlikt?

- a) A
b) B
c) C
d) D

LAND	Gini-koefficient
A	0,3
B	0,8
C	0,55
D	0,15

9) Välj det av följande alternativ som *inte* är korrekt. En externalitet eller extern effekt...

- a) ...innebär ett marknadsmisslyckande
- b) ...kan endast vara negativ
- c) ...kan exempelvis vara att en industri förorenar dricksvattnet
- d) ...kan lösas med skatter eller avgifter

10) Vilket av följande stämmer enligt den Keynesianska synen?

- a) Marknaden anpassar sig genom prisförändringar
- b) Jämviktsnivå (BNP) är där utbud och efterfrågan skär varandra
- c) Staten behöver ingripa med en åtstramningspolitik i recession
- d) Efterfrågan påverkas ej av inkomsten

Övriga frågor (80 p)

Fråga 1. (20 p)

I tabellen nedan finns information rörande hur mycket av en vara som bjuds ut på en marknad vid olika priser.

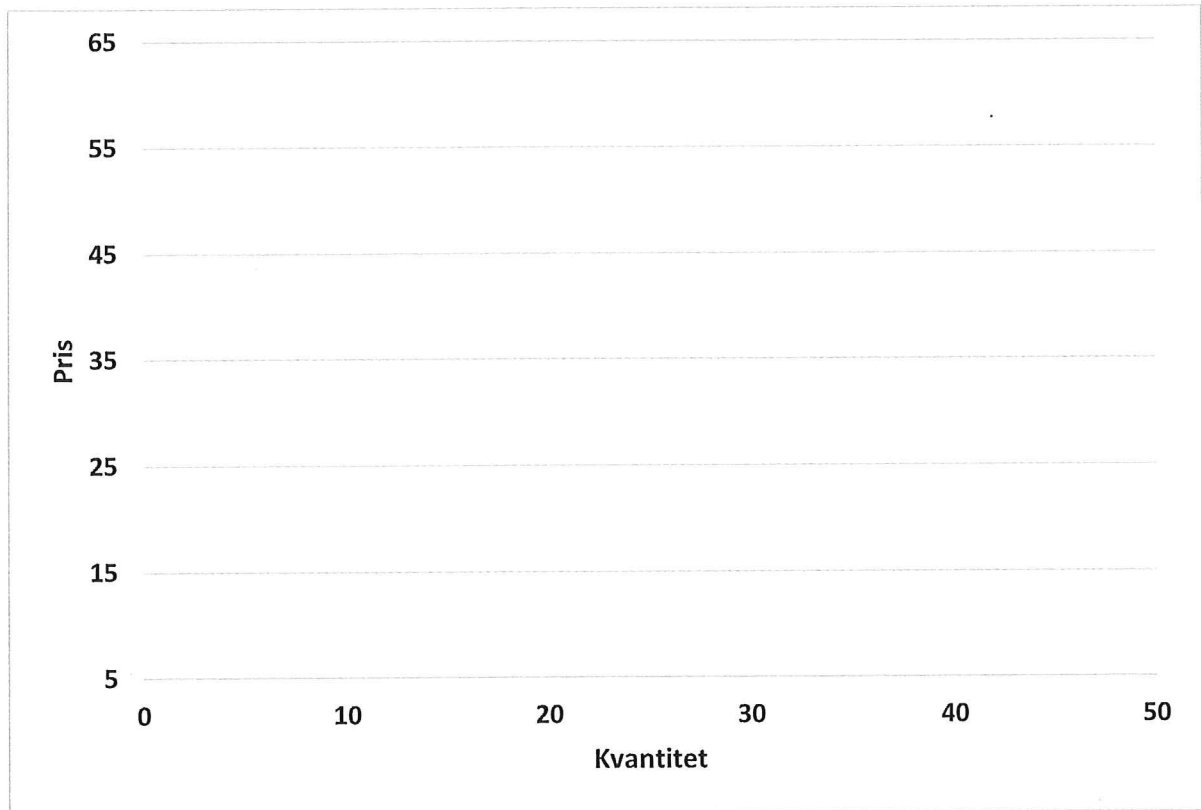
- a) Illustrera punkterna (i tabellen) i en figur och dra utbudskurvan. Tips: under tabellen finns ett "skelett" till en figur som du kan använda. (2 p)
- b) Ange en matematisk formel som beskriver sambandet, dvs formulera utbudskurvan. Tips: använd en linjär funktion av typen $p = mq + c$, där p är pris, q är kvantitet, m är lutningen och c är intercept. Visa dina beräkningar. (4 p)
- c) Efterfrågekurvan beskrivs av formeln: $p = -0,5q + 50$. Rita ut efterfrågekurvan i din figur. (2 p)
- d) Räkna ut jämviktskvantiteten och jämviktspriset på marknaden. Visa dina beräkningar. (4 p)
- e) Räkna ut priselasticiteten i jämvikten med hjälp av följande formel. (2 p)

$$\epsilon = \frac{\text{pris}}{\text{kvantitet}} \times \frac{1}{\text{efterfrågekurvans lutning}}$$

f) Tolka värdet du fick fram i e). Med andra ord, beskriv vad som händer med efterfrågad kvantitet om priset stiger med 1%? (2 p)

g) Antag att man inför ett prisgolv på 45, dvs 45 är det lägsta priset som varan får säljas för. Illustrera det eventuella efterfråge- eller utbudsöverskott som kommer att uppstå på grund av prisgolvet. (4 p)

Pris	Utbjuden kvantitet
50	30
45	35
40	40
35	45
30	50

Fråga 2. (11 p)

Arbetsmarknaden har som andra marknader en utbudssida, en efterfrågesida och ett pris, det vill säga lönen.

- a) Illustrera, i ett diagram, hur utbudet på arbetskraft varierar med lönen. Märk ut relevanta enheter på x- och y-axlarna. (2 p)
- b) Beskriv hur arbetskraftsutbudet påverkas av:
 - b1) Inkomsteffekten. (2 p)
 - b2) Substitutionseffekten. (2 p)
- c) Vilken av de två effekterna (inkomsteffekten och substitutionseffekten) dominerar och förklarar därmed kurvans lutning? (1 p)
- d) I din figur, rita in efterfrågekurvan på arbetskraft. (2 p)
- e) Markera ut jämviktslönen och jämviktssysselsättningen på arbetsmarknaden. (2 p)

Fråga 3. (5 p)

Inflation kan beräknas genom att beräkna förändringen i konsumentprisindex (KPI). Inflationen för år t beräknas med hjälp av formeln: $\frac{KPI_t - KPI_{t-1}}{KPI_{t-1}}$, där $t-1$ är året innan år t .

- a) Använd KPI från tabellen nedan för att räkna ut inflationstakten mellan 2019-2020; 2020-2021 och 2021-2022. (2 p)

År	KPI
2019	334,26
2020	335,92
2021	343,19
2022	371,91

- b) Antag att din lön har ökat med 5% mellan 2020 och 2022. Har din köpkraft stärkts eller försvagats under tiden? Visa dina beräkningar. (3 p)
- c) Ett nära besläktat begrepp är deflation. Förklara vad det innebär. (2 p)

Fråga 4. (4 p)

När man beslutar hur man ska använda sina resurser tar man hänsyn till de alternativkostnader som varje val innebär. Antag att du, i egenskap av en samhällsplanerare, har en budget på 50 000 kronor som du kan lägga på vård (i form av vårdplatser på ett sjukhus) och utbildning (i form av timmar som du kan anställa en extralärare på). En vårdplats kostar 10 000 kronor och en lärare kostar 2000 kr per timme. Illustrera i en figur din produktionsmöjlighetskurva. (Antag konstant avkastning).

Fråga 5. (10 p)

En ekonomis aggregerade efterfrågan (AE) ges av ekvationen $AE = C + I + G + NX$ (där NX är export – import). Använd diagram som visar AE-kurvan, med AE på den vertikala axeln och nationalinkomsten på den horisontella axeln samt 45-graders linje (diagrammet kallas ibland ”keynesianska korset”). Besvara följande frågor:

- a) Gör en korrekt illustration av nämnda diagram och visa samt beskriv jämvikten för en ekonomi, dvs rita grafen. (2 p)
- b) Varför har AE-kurvan en positiv lutning? Hur bestäms AE-kurvans lutning. (2+2 p)
- c) Antag att investeringar i ekonomin ökar. Visa med hjälp av grafen händelseförloppet och förklara hur nationalinkomsten påverkas? (4 p)

Fråga 6. (16 p)

I denna fråga ska du använda dig av diagrammet för aggregerat utbud och efterfrågan i en ekonomi, som på vertikala axeln har prisnivå och på den horisontella axeln har nationalinkomst. Diagrammet ska innehålla kurvorna som avbildar långsiktigt utbud, kortsiktigt utbud och aggregerad efterfrågan. Besvara följande frågor:

- a) Gör en korrekt illustration av nämnda diagram, dvs rita grafen. (2 p)
- b) Förklara varför den långsiktiga utbudskurvan kan sägas visa ekonomins långsiktiga jämvikt. (3 p)
- c) Antag nu att ekonomin utgår från en långsiktig jämvikt när långsiktigt utbud=kortsiktigt utbud=aggregerad efterfrågan. Sedan bryter ett krig ut i närområdet som leder till omfattande ökning av oljepriser (en negativ utbudschock). Ekonomin är mycket beroende av olja som insatsvara i sin produktion. Visa händelseförloppet i din graf och beskriv utvecklingen med ord när landet drabbas av utbudschocken. Hur påverkas prisnivån respektive nationalinkomsten i landet? (5 p)
- d) Baserat på din grafiska illustration i c), kommer det att råda hög- eller lågkonjunktur i ekonomin när oljepriset ökat? (2 P)
- e) Hur påverkas arbetsmarknaden av händelseförloppet som beskrivs i c) när det gäller utvecklingen av löner och antalet personer som har jobb? (4 p)

Fråga 7. (14 p)

Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU) var arbetskraftens storlek i Sverige 5 741 000 personer i augusti 2023. Enligt samma undersökning var antalet arbetslösa 444 000 personer. Besvara följande frågor:

- a) Hur många personer var sysselsatta i augusti enligt AKU-undersökningen? (2 p)
- b) Hur hög var arbetslösheten beräknat i procent i augusti 2023? (2 p)

HÖGSKOLAN
I SKÖVDE

- c) Enligt SCB var den arbetsföra befolkningens storlek 7 580 000 personer i augusti 2023. Hur hög var sysselsättningsgraden beräknat i procent i augusti 2023? (2 p)
- d) Enligt SCB var arbetslösheten ett år tidigare (augusti 2022) 6,6 procent. Har arbetslösheten ökat eller minskat det senaste året när du jämför med ditt svar i b)? (2 p)
- e) Sveriges befolkning var enligt SCB 10 554 692 personer i augusti 2023. Hur stor andel av Sveriges befolkning var sysselsatt i augusti 2023? (2 p)
- f) Vad menas med (i) friktionsarbetslöshet och (ii) strukturell arbetslöshet? (4 p)